

מוזיאון המהפכה

20 שנה לגירוש גוש קטיף, ורק היום קולטים את המהפכה ההיסטורית של מוזיאון גוש קטיף בירושלים שהצליח במשך השנים לקבע את הנרטיב על הפשע שנעשה בגירוש יהודי גוש קטיף, בפרט אחרי הטבח בשמחת תורה תשפ"ד • **מיוחד**

מנורת בית הכנסת בנצרים, שהפכה לסמל של גוש קטיף בזמן העקירה, בלובי הכניסה למוזיאון

לא לתת להשכיח

את המפגש ההוא לא ישכחו עובדי מוזיאון גוש קטיף בשנתו הראשונה. הם זכו למפגש מיוחד עם חנן פורת ו"ל, שהיה מהלוחמים בגוש ולבו נשבר אחריו הגירוש. בערב ראש השנה הראשון הוא נפגש עם פעילי המוזיאון בצומת הגוש, ותיאר להם איך הם חזרו לגוש עציון אחרי מלחמת ששת הימים, מהסיבה שהם לא שכו לעולם את גוש עציון. "אל תפסיקו לדגש את הפעילות במוזיאון גוש קטיף", הוא פשוט התחנן, "ואם תתמידו בסוף גם תחזרו". זאת הייתה צוואתו למוזיאון גוש קטיף, וכך מרגישים עד היום צוות המוזיאון עד כמה היוכרו היה חשוב דווקא לימים הללו כשהכול התנפץ לרסיסים.

"דוגמא קטנה", מציין בפנינו שלמה וסטריל, יו"ר מוזיאון גוש קטיף בירושלים, "אנחנו בעצמנו לא ידענו עד כמה המוזיאון מחלחל המסדרונות הגבוהים גם בבית הלבן. כך למשל ג'ייסון גרינבלט מי שכיהן כשליחו של הנשיא טראמפ למורה התיכון בקדנציה הראשונה שלו המליץ בספר שהוציא עם רעייתו לפני שמונה לתפקיד לבקר ב... מוזיאון גוש קטיף בירושלים.

"בני הוגו גרינבלט וילדיהם כתבו יחד מדרוך לטיולי משפחות בישראל בשם 'ישראל למשפחות: הרפתקה ב-12 ימים'. בין השאר לבקר במוזיאון גוש קטיף בירושלים. וזה היה כאמור לפני 8 שנים. אנג, דבר מעניין שספרי תיירות מכל העולם, לאו דווקא מאוהדי ישראל מציינים להגיע למוזיאון גוש קטיף שמציג סיפור מדהים על עזה היהודית והעקירה.

"מוזיאון גוש קטיף בירושלים נהפך לבית של כולם מימין ומשמאל, וזו הסיבה האמיתית להצלחתו. שינינו את קונספט המחאה של הימין לנושא תרבותי ואומנותי, ובכך אפשרנו לכל הגורמים ללא הברלים לבוא ולראות להכיר ולהדהות וגם להלוק, כל אחד ממבט השקפתו. אנחנו נותנים את הסיפור, ושכל אחד ייקח את זה לאן שהוא רוצה. וזו

חיים יהודיים שוקקים. תמונות מגוש קטיף במוזיאון

חלם בכלל על מה שיקרה בטבח הנורא בשמחת תורה. אבל מוזיאון גוש קטיף לא חדל לפמפם שאת העוול הזה יש לתקן ויש לזכור.

בי"א באב תשס"ח, בדיוק לפני 17 שנה, הוקם מוזיאון גוש קטיף בלב בירת ישראל. רבים מאד חייבו בלעג או בהתנחלות: "הם לא מפסיקים להט" ריד אותנו", "תנו לגוש קטיף לנוח בשלום על משכבו", "תפנימו שגורשתם והסיפור נגמר". אבל היה מי שחשב אחרת וידע לאן העקירה תוביל את עם ישראל, והבין שאסור לאפשר לרבר נורא שכזה להישכח, כפי למשל שעשו עם חבל סיני וימית שהיה מי שדאג (אותו אחד שלאחר מכן פינה את גוש קטיף) שישכחו את זה. היה ברור שהקמת מוזיאון גוש קטיף הוא בבחינת הקדמת תרופה למכה.

מנכ"ל מוזיאון גוש קטיף הרב שבתי ויינשטראוב, נזכר ביום האחרון שהוא היה בגוש קטיף, בתפילת מנחה האחרונה בר' אלול תשס"ה, בה השתתפו עשרות נציגי ציבור ביניהם הרב יהודה דרעי, הרב חיים דרוקמן, חנן פורת ו"ל, והרב וולפא: "קשה מאד לתאר את השבוע, אבל שם הכריז הרב שלום רב וולפא הכרוז דרמטית, וכך אמר: 'אמנם הוש' פלנו עד עפר, והרסו לאלפי משפחות את החיים ולעם ישראל את הביטחון, אבל אנחנו לא נאפשר להשכיח את זה'".

אז, זה היה נשמע תלוש מהמציאות. כנכנס הענק 'לא נשכח ולא נסלח' בבנייני האומה שלוש חוד" שים לאחר הגירוש, הוכרו כמעמד אלפיים ועשרות רבנים שמוזיאון גוש קטיף יוקם בבירת ירושלים. המקום כבר נשכר. כבר למחרת בשידור בגלי צה"ל, אמר אורי אורבך ו"ל שהיה איש ימין, "אני מכיר היטב את הימין, מוזיאון לא יקום ותוך שנה שנתיים לא יוכרו בכלל שהיה גוש קטיף".

"יצמחו לי שערות על כף היד אם יוקם מוזיאון", הצהיר באותו בשידור. כשהוקם המוזיאון הוא היה הראשון להגיע לבקש סליחה והרים תרומה גדולה בעצה ובממון.

פעילות בלתי פוסקת

קשה לתאר כיצד במשך 5100 ימים, מוזיאון גוש קטיף בירושלים לא הפסיק לרגע לפעול, ולייצר כותרות ללא הפסקה. רק לימים התברר ררה המהפכה השקטה שהוא הצליח לחולל, בקרב מאות קובעי מדיניות בארץ, אבל בעיקר בעולם: כמעט מידי יום הגיעו מכל מדינה אפסרית למוזיאון, לראות מה באמת קרה בגוש קטיף, מה היה מפעל החיים השוקק והאדיר הזה שישאל גרועה כמו ידה ומסרה אותו לאויבים. עשרות רבות של חברי פרלמנט מכל העולם עברו במוזיאון. מי שכיום מכהן כשריג ארצות הברית בישראל מייק האקבי, כבר ביקר לפני 16 שנה, ובעקבות כך השתתף בערב התרומה ענק של המוזיאון בקראון הייטס, והעביר את המסרים בדרגים הכי בכירים, מסרים על העוול והפשע בעקבות גוש קטיף. 20 שנה לגירוש גוש קטיף והמספרים מברכים בעד עצמם: 920 אלף איש עברו את מפתח מוזיאון גוש קטיף בירושלים מאז פתיחתו, אלפי מאמרים וכתבות ייצרו מוזיאון גוש קטיף – גם בשנים שזה היה נראה פנטזיה בכלל לחשוב על עזה יהודית, ומי

מוזיאון גוש קטיף בירושלים במספרים:

17 שנים

חלפו מאז יום ההקמה, י"א באב תשס"ח

5100 ימים פתוחים ללא הפסקה (לא כולל שבת וחגים)

920 אלף מבקרים, מימין ומשמאל, יהודים ותיירים אח"מים ומשפיענים מכל העולם ביקרו במקום

אלפי כתבות עם אזכורים של מוזיאון גוש קטיף וסיפורים על הגוש

מזכרות, ספרים וסרטונים על הגוש בסיוע מוזיאון גוש קטיף

ספריית תיעוד ועשרות מחקרים שהשתמשו והסתייעו במוזיאון

מרכז רווחה וחסד, והנצחה לנופלים בגוש שינה את נרטיב ההסתכלות על גוש קטיף וחבל עזה

20 שנה לגירוש

שהגיע יחד עם ע"ד קרוליאני ידיו לבקש סליחה ואמר שהגירוש יהיה ליוה אותו כל חייו. ביקורו של מייק האקבי כיום שגריר ארצות הברית בישראל שעורר תפנית זהה ביחס לגירוש.

יוסף עניב שנובל בעוה ב1906 גורש בניגוד על ידי הטורקים. בני משפחתו המודרכת הגיעו לפני חודשיים לביקור בעקבות הסכא ללמוד על עוה היהודית. פעם הגיע נער בן 13. כשראה את תמונת השרשרת האנושית, הוא אמר לפתע: "אני הייתי שם". הופתע המדריך שליווה אותו ואמר: "לא יודע אם נולדת או...", והוא הראה אישה מחויקה בחיקה תינוק ואמר: "זה אני...". כתבת מערוץ טלוויזיה, פגשה במוזיאון, בלי שום תכנון, צלם מקצועי שצילם כמה תמונות חזקות ביותר במוזיאון, ולא ידענו עד אז מה מקורן. השיחה איתו הולידה כתבה מרתקת במיוחד על המוזיאון. משפחה מארצות הברית שבתם הגדולה קרויה על שם טלי חטואל הי"ד, הסיור המרגש במוזיאון הוביל את המשפחה למפגש עם בעלה של טלי חטואל.

בחדר השחור, יש תמונה אחת שמראה את ונתה מהישוב חומש בצפון השומרון וישובת בספסל אוטובוס בעת הגי' רוש, כאשר לאם יש טלוי' בתום, ואילו התנינות שלה בת השנה מושיטה את ידיה אל שמת האוטובוס ונראית כמו הילד הקטן בשואה שמרים את ידיו... לפתע האם שלידה ניצבה נערה בת ארבע עשרה אומרת: "זה אנחנו...".

פעם ביקרו בני זוג והיו ליד התמונה של הרוגי גוש קטיף הי"ד. לפתע האישה מצביעה על אחד הנרצחים - רוני צלאת הי"ד - ואומרת: "זה בעלי".

העברי שנובל בעוה, דור שחר התגיי' והוציא ספר 'מחאן ינאי' הגיע לבקר ממש בפרוץ המלחמה באיראן וקבע שניצחון מוחלט זה רק חודש לגוש קטיף. ביקור מרגש שלא יישכח היה של הרב מנחם פרוש ו'ל יו"ר אגודת ישראל בירושלים, ביקור שנתן את הטון גוש קטיף אסור להשכיח בכל מחיר. בשנה הראשונה להקמת המוזיאון הגיע ר' מנחם פרוש בכיסא גלגלים. הרב פרוש, כמכור, היה בין אלו שהגיעו אל ההפגנות נגד ההתנתקות ואף חזר והוהיר את שרון כי לימים יצטרב בתיסטוריה יחד עם מיטוס ונבוכדנצר.

לאחר ביקורו הקדיש הרב מנחם פרוש את טורו השבועי בג'ראש פרס על הביקור במוזיאון: "לא ניתן לכתוב במילים את הדגשות ההומים כל לב אנושי, וכל שכן כל לב יהודי, את מה שחווים במוזיאון המנציח את 'החיים' שנגרעו ב25 יישובים יהודיים פרוחים ומשגשג בארץ ישראל. הבתים שנחרבו, המשפחות שגורשו, החיים שנהרסו אלפיי משפחות אומללות שנתלשו שוכ, ידיות מקיילתם ומאזרחם והושלכו מארזי קרוואנים...

אני חושב שכל יהודי שמבקר בעיה"ק ירושלים ובוודאי מבקר ומתפלל בכותל המערבי, חייב לעצמו ולמשפחתו את הביקור באתר המוזיאון החי של גוש קטיף וצפון השומרון. למען ישמעו וילמדו, ומהחל את הדורות הבאים ובעיקר למען מניעת הגירוש והחורבן הבא, שלא יבוא ח"ו, לשערי ירושלים, כפי שמנסים יהודים שלא למדו את הלקח, לנסות ולהציע לבצע שוב את אותו מעשה שלא נשכח ולא נסלח, גם במקומות אחרים בארץ ישראל, כולל בחלקות ירושלים, רח"ל, היה לא תהיה. מי שיבקר במוזיאון גוש קטיף, יבין אלניקל למה ריבורים אלו אסורים בתכלית". דברים כגדיון שכיום כבר מובנים לרבים מאד.

מה החוון שלפנפ? אנו שואלים את המדריכים במיר יזאון ותשובה שלהם הינה חד שמעמית: "לראות את גוש קטיף בתפארתו, שמוזיאון גוש קטיף יהווה שגרי' רות ומשך מבקרים על עוה היהודית - שבשמש 3000 שנה הייתה יהודית".

20 שנה לגירוש: המכתב בו חוזה הרב מאזוז שיחזרו לגוש קטיף

כשבאו אליו בניו פרה ושגשג ונתן פירות בצורה מרהיבה, ואחר למעלה משלושים שנה נעקר בודון על ידי אחים תועים שחשבו לתקן ונמצאו מקלקלים. זה קרה ביום תשעה באב - יום חורבן האומה לדורות - בשנת זכור ואל תשכח (ג'מטריא תשס"ה) לפ"ק. כמעט כולם מורים היום שגירוש גוש קטיף וחור' רבנו הייתה טעות אימה, ומוזיאון זה יהיה לצד ולזכרון, לא לחזור על טעות נוראה זו. ואנו מקוים כי מסבב הסיבות יתברך יחזיר עטרה ליושנה, וישונו בנינו לגבולם לארצם, ועוד אבנך ובנניך בתלתי ישראל - עוה תעדי תופיק, ויצאת (גוש קטיף) במחול משחקים" (ירמיה ל"א) ואתם ארמות גוש קטיף "ענפכם תתנו ופרייכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא" (על פי חזקאל ל"ו ח')

במהרה בימינו אמן מאיר בהנ"מ מאזוז

לפני 16 שנה כתב מרן הרב מאזוז ז"ע מכתב פרגש להנהלת מוזיאון גוש קטיף בירושלים עם פתיחת המוזיאון, והמכתב משום מה לא פורסם ונאבד. השבוע אחד ממקורבי הרב מאזוז מצא את התצלום של המכתב המרהים של הרב מאזוז ובו גם קובע הרב מאזוז שעוה יחזור לעוה: "מסבב הסיבות יחזיר עטרה ליושנה וישונו בנינו לגבולם... ואתם ארמות גוש קטיף "ענפכם תתנו ופרייכם תשאו לעמי ישראל".

תמלול המכתב המלא והמרהים של מרן מלכא מלאך ה' רבינו מאיר מאזוז ז"ע עם תוכנו רב.

כ"ג אדר ה'תשס"ט לכבוד הנהלת מוזיאון גוש קטיף ירושלים ת"ו שלום וברכה: דבר גדול עשיתם להנציח את זכרון "גוש קטיף", חבל ארץ שהיה נדה ושומם בדרום הארץ, ופתאום

מיינ ומשמאל: יו"ר העבודה לשעבר איתן כבל וד"ר אביה אלוד

הראשלי"צ הגר"מ עמאר שליט"א

באמצע: שגרי' אר"ה בישראל, מייק האקבי. מימין: הרב חזקיה

נשיא המדינה לשעבר ראובן ריבלין

מה שכל ילד בישראל מכנה זאת ירקות גוש קטיף. מנורת בית הכנסת בנצרים, שהפכה לסמל של גוש קטיף בזמן העקירה, כאשר תושבי נצרים צעדו עם המנורה עד לכותל המערבי. מוצגת במוזיאון גוש קטיף בירושלים. המנורה מעוררת התרגשות עוה בקרב המבקרים שאף נוהגים להצטלם למרגלות המנורה. במוזיאון גוש קטיף מצוינים שבשנים הראשונות היה ניסיון כוה להפוך את גוש קטיף למשהו לא ברור בהיסטוריה שלנו. אבל הם התעקשו לא לאפשר זאת והצליחו. רק לדוגמה, עיריית ירושלים כחוקרה על פעילות המוזיאון, קיבלה לפני 8 שנים את ההחלטה לקרוא לצומת המרכזית ברחוב אנרייפס בכניסה למיר יזאון "יכר גוש קטיף", כך שבירת ישראל מנציחה את גוש קטיף. אלו דברים שלא היו קורים, לולי פעי' לות המוזיאון במסירות נפש, במהלך כל השנים מאז העקירה. "אם בשלב הראשון שחוקם המוזיאון הגיעו אל המקום בעיקר בני הציבור הדתי-לאומי", מספרים במוזיאון, "המגמה השתנתה מהר מאד וככל שהפר" סום הלך לגבר, השתנתה המגמה, והמוזיאון נהפך אבן שואבת לכל המגורים בחברה הישראלית".

הפכה באתר המוזיאון לפהולתעניינות גוברת והולכת "ככלל ככל שהטילים מעוה ומגוש קטיף החרב החלו להתעופף לעבר ערי ישראל כך גבר ההתעניינות במיר יזאון גוש קטיף", אומרים במוזיאון, "כל אלו ועוד הביאו אנשים, וגם כאלו שמתכו במהלך הגירוש, להמשיכה מחודשת. למוזיאון יש חלק בלתי מבוטל בכל בתהליך שעובר העם בישראל שמבין שמה שהיה לא יכול לקרות שוב". כך למשל, מספר שלמה ורטלי: "כשביקר האלוף במיל, עוזי דיין מי עמדר בראש המועצה לביטחון לאומי, לאחר הביקור במוזיאון הוא החל לדרגן באופן קבוע סורים ברחבי יהודה ושומרון ולהסביר את החשיבות העליונה למקומות אלו כחלק מהפקת הלקחים מהגירוש מגוש קטיף".

מהחשמונאים ועד גוש קטיף

היסטוריה יהודית של 3000 שנה, בה חיו יהודים: המוזיאון פורס את ההיסטוריה כולה, החל מתקופת החשמונאים, דרך התנאים, וגם את חוויות הגירוש שחוה יהודי עוה במהלך כל השנים, וגם מציג שחזור מרהים של הפסיפס שנמצא בבית הכנסת העתיק בעוה לפני 1500 שנה עם הכיתוב בעברית ורד, עמודי בית הכנסת העתיק, וכן עמוד מבית הכנסת עליו חרטו: "המלאך הגואל אותי מכל רע יוכני לעלות לירוש' לים", כל אלו נותנים ניהוח היסטורי מרהים, ואו ניג' שים להיסטוריה העכשווית עשרות היישובים הפורחים, בתי הכנסת בפריחתם, החקלאות המשגשגת כגוש, הפיתוחים של ירקות ללא חרקים, המהפכה שיצרה מפעל הסלט כגוש קטיף ולאחר הגירוש המשיכה את המהפכה של עלים ירוקים ללא חרקים גם עכשו,

הסיבה, שגם מהצר השמאלי מארגנים ביקורים למוזיאון גוש קטיף, כמו סמינר הקיבוצים וח"כים מהשמאל. וזה סוד ההצלחה כי אין יהודי שלא מחובר לגוש קטיף בדרך זו או אחרת".

וכבר אמר לאנשי המוזיאון אבי פרחן ממגורשי סיני ולאחר מכן מגוש קטיף, שאילו היו מקימים מוזיאון סיני בסגנון של מוזיאון גוש קטיף בירושלים, היינו חוסכים את הגירוש הנורא מגוש קטיף שהמיט אסון על ישראל.

חי נושם ובוטע

יענקל'ה קליין, מי שהפך את המוזיאון מחלום למציאות לפני 17 שנה, וגם איש תקשורת בכיר שלמעשה בנה את המוזיאון מראשיתו, אומר כיום: "אין ספק שלולי מוזיאון גוש קטיף, כל הסיפור היה נראה אחרת לגמרי, ומצבו בתודעת ההמו' נים היה גרוע בהרבה מחבל סיני וימית שפוגנו. "המוזיאון עשה מהפכה שקטה מתחת לרדא, הוא הביא המונים מכל המגורים ומקובעי המדיניות, יצר כותרות בתקשורת ללא הפסקה וזה החלה עומק מאד. בתקופה הראשונה אנשים זוכרים, אבל מדרך הטבע השכחה היא בעוכרינו, וזו בעצם הייתה המטרה להקים גלעד חי ותזכורת כואבת לכל העולם כולו - מה היה כגוש קטיף, ומה התוצאות של הגירוש "כשהוכרו מיד לאחר הגירוש על הקמת המוזיאון, כולם הנידו את האשם בביטול, כולל אנשי ימין שלא האמינו שהיומה תצלח. אבל ההתעקשות לא לתת לוועדה הזאת להשיכה, והנחישות הבלתי נאספת של הרב וולפא וצוותו, התגברו על כל המכשולים. המוזיאון - הוא לא רק סיפור היסטורי מרתק וכואב, אלא מוזיאון חי, נושם ובוטע", מסכם יענקל'ה קליין. רבים מאנשי הציבור הרוד כפה מלא שהמוזיאון מהווה בעיה עבורם, מנע פינויים והסכמים מסוכנים, והיה כעין תמורוד אזהרה".

הדור שלא היה בגירוש

התופעה היותר מרהימה שחלק גדול מאד מהמבקרים אפילו לא זוכר את הגירוש שלא לומר את יישובי גוש קטיף. "אנשים מביאים את הילדים לטיורי בר מוצה וכו', כשהלקם גם קרויים על שם המאורעות שחוונו בגירוש, או שמות יישובים, או שמות של נחמה ותקווה", אומרים במוזיאון, "הם מראים לילדים מה עברנו ומה היה גוש קטיף. כיום רואים עוד יותר את החשיבות של המוזיאון, להנחיל לדור הבא את מה שהיה ולא לתת להשכיח. אין אחד שיוצא מהמוזיאון כפי שנכנס. "דבר לא פחות מעניין: המוזיאון הוא גם מקום של ריפוי פצעים, זה לא סוד ששטיפת המוח של התקשורת הובילה גם אנשי ימין לחשוב שבאמת ישנה חבורה של מופרעים בעוה שזיא גורמת לכל התופעות הקתל של הערבדים, והנה רק אם נוזו ממש, בצמחה בחבל עוה שפגפגי, זה מה שהובילו בתקשורת כל היום. וכשוה התפוצץ לכולם בפנים, זה ממש לא היה נעים. "הרבה אנשים ומורב באלפים, מרגישים כפניי מדריכי המוזיאון שהם תמכו בהתנתקות והם פשוט מתיישים ולא יודעים איך לקבוע את עצמם מבושה. וזה סיפור שחורר על עצמו מידי יום ביומו. סיפור מרגש, שהיה בתחילת השנה הנוכחית. יוני יוסף נכרו של הרב עובי' דיה יוסף, הביא בעשרת ימי תשובה כובע של איש חיל האויר שהשתתף בגירוש, וסיפר לנו שזה חטא שהוא משרת עימו כרגע במילואים, אותו חבר ביקר במוזיאון אך לא היה לו את האומץ לגשת ולספר את סיפורו שהיה שותף בעקירה וביקש כעת להביא את הכובע שהיה שותף בגירוש להנציח לדורות עולם".

עשרות כלי תקשורת מהעולם

את מה שקרה מיד לאחר הטבח הנורא בעוטף תוצאה ישירה של הגירוש, הרגישו מיד במוזיאון שוה הברר מטר מה קורה בציבור הישראלי לגבי עוה. עורר מודח, סופר פורה ומדריך תיק במוזיאון, מספר על היסט' ריה מטורפת: אנשים רדשו חולצות גוש קטיף, באו עם בני המשפחות, למעלה מ-30 כלי תקשורת מכל העולם הגיעו לסיור עומק במוזיאון גוש קטיף. כל פעילות המוזיאון כל השנים התקנה לפתע לשנה אחת

כרטיס ביקור
מוזיאון גוש קטיף ירושלים
רחוב שערי צדק 5 ירושלים
פתוח בימים א"ה 9 בבוקר
עד 19:00
ימי ו' וערבי חג עד 14:00
טלפון 02-6255456